

A JÁSZSÁG különleges madárvédelmi terület (HUHN10005) Natura 2000 fenntartási terve

végleges változat

Fotó: Horváth Márton MME

Készítette a

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Budapest, 2015. április

Készült az Európai Unió LIFE programjának támogatásával
"A parlagi sas védelme Magyarországon" (LIFE10NAT/HU/019)
projekt keretében

Készült a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Élőhely- és Területvédelmi Csoportja munkája nyomán „A Parlagi sas védelme Magyarországon” (LIFE10NAT/HU/000019) elnevezésű projekt keretében

Az dokumentum elkészítését az **Európai Unió LIFE alapja** támogatta.

Szerkesztette:

Králl Attila

Szakmai közreműködők:

A fenntartási terv szakmai tartalmának összeállítása

Tóth Péter, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Nagy Dénes, MME

Horváth Márton, MME

Fatér Imre, MME

Juhász Tibor, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (HNPI)

Vidra Tamás, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (DINPI)

Lóránt Miklós, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI)

Szemethy László, Szent István Egyetem, Vadvilág-megőrzési Intézet (SZIE VMI)

Kovács Gábor, Országos Magyar Vadászkamara (OMVK)

Környezeti-társadalmi adatgyűjtés; a fenntartási tervezés folyamatának társadalmi egyeztetése

Kovács Eszter, Környezeti társadalomkutatók (ESSRG)

Kalóczkai Ágnes, ESSRG

Fabók Veronika, ESSRG

Tóth Viktória Eszter, ESSRG

A fenntartási terv szakmai-társadalmi egyeztetési folyamatának résztvevői (a levélváltások és a fórumok jelenléti ívei alapján):

Bagi István, Bíró Zsolt (SZIE), Bordás Attila (Kossuth 2006 Kft.), Bódis Zoltán (Jászkiséri Széchenyi Zsigmond Vt.), Csatáriné Tasi Anett (KÖTIVIZIG), Demény Pál (Papp-Agro Kft.), Dobrosi Péter (Jászberényi Lehel Vt.), Donkó Károly (NEFAG Zrt.), Donkó Péter (NEBIH), Fatér Imre (MME), Fehér János Kornél (Papp-Agro Kft.), Galambos Márta (Tarnamenti2000 Kft.), Gyulai László (Aranykorona Kft.), György Imre (Jászberényi Lehel Vt.), Horváth Ákos (NNI), Juhász Tibor (HNPI), Kasuba András (OMVK), Kiss János (Agro-Lehel Kft.), Kovács Gábor (OMVK), Kristóf László (Úttörő Vt.), Molnár Ferenc (AlattyániTejtermelő Kft.), Nagy Miklós (Béke Vt.), Nagypól József (Béke Vt.), Papp Sándor András (KÖTIVIZIG), Sárközy Tamás (Ártéri Bt.), Szöllősi Krisztián (Úttörő Vt.), Szabóné Horti Edit (Jákó Növény Kft.), Dr. Szabó Tünde (Jákó Növény Kft.), Dr. Szemethy László (SZIE VMI), Dr. Szerencsés István (Jászdózsai Önkormányzat), Dr. Szűcs Imre, Tóser László (Jászágói Önkormányzat), Túri Zoltán

(falugazdász), Vincze-Járvás Katalin (falugazdász), Virágné Kőházi- Kiss Edit (KÖTIVIZIG), Wittrédi Péter (Béke Vt., Jászfákóhalma)

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket fejezzük ki a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának, a Közép-Tisza-völgyi Vízügyi Igazgatóságnak és a NEFAG Zrt-nek a Jászság fenntartási tervhez fűzött értékes szakmai megjegyzésekért, a rendelkezésünkre bocsátott dokumentumokért.

Köszönjük a jászsági gazdák, erdő- és vadgazdálkodók aktív közreműködését, észrevételeit és tanácsait.

Külön köszönet illeti a jászfákóhalmai Béke Vadásztársaság vezetőit és tagjait az egyeztető fórumok helyszínének biztosításáért és a kitűnő vendéglátásért.

Budapest, 2013. szeptember

A Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztálya észrevételei és javaslatai alapján átdolgozott, végleges változat.

Budapest, 2015. április

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	6
1. A terület azonosító adatai	7
1.1. Név	7
1.2. Azonosító kód	7
1.3. Kiterjedés.....	7
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	7
1.5. Érintett települések.....	7
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	8
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	9
2. Veszélyeztető tényezők.....	13
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	16
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	16
3.2. Kezelési javaslatok	15
3.2.1. Élőhelyek kezelése	18
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	41
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	41
3.2.4. Kutatás, monitorozás	42
3.2.5. Mellékletek – A Jászság különleges madárvédelmi terület (KMT) HUHN10005 kezelési egységei	43
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	48
3.3.1. Agrártámogatások.....	48
3.3.3. Egyéb	52
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	53
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	53
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	55
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	55
II. Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	57
1. A tervezési terület alapállapot-jellemzése	58
1.1. Környezeti adottságok.....	58
1.2. Természeti adottságok	60
1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	64
1.2.2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	64
1.2.3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	65
1.2.4 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű madárfajok	65
1.2.5 A tervezési területen előforduló egyéb jelentős növény- és állatfajok	85
1.3. Területhasználat	86
1.3.1. Művelési ág szerint megoszlás	86
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	87

1.3.3. Területhasználat és kezelés	87
2. Felhasznált irodalom	94
Mellékletek	96
A Jászság térsége földhasználatának története (XIII. sz. – XXI. sz.)	97
1. térkép: A Jászság KMT áttekintő műholdképe	98
2. térkép: A Jászság KMT áttekintő topográfiai térképe	99
3. térkép: A Jászság KMT átfedése Natura 2000 területekkel és országos jelentőségű védett természeti területekkel	100
4. térkép: A Jászság KMT átfedése Natura 2000 területekkel és országos jelentőségű védett természeti területekkel (részlet)	101
5. térkép: A Jászság KMT elhelyezkedése az országos ökológiai hálózat övezetében	102
6. térkép: Nemzetközi jelentőségű területek a Jászság KMT területén	103
7. térkép: A tervezett Jászság Tájvédelmi Körzet és a Jászság KMT viszonya	104
8. térkép: A Jászság KMT és környezete felszínborítási viszonyai a CORINE LandCover 50 alapján	105
9-12. térkép: A Jászság KMT felszínborítása a CORINE LC 50 magyarországi 4. és 5. kategóriái alapján	106
13. térkép: A Jászság KMT és környezete főbb talajtípusai	110
14. térkép: Főbb művelési ágak megoszlása a Jászság KMT területén a CORINE LC 50 alján	111
15. térkép: AKG kifizetések 2007-2013 között a Jászság KMT területén	112
16. térkép: Natura 2000 kompenzációs kifizetések 2007-2014 között a Jászság KMT területén	113
17. térkép: Kedvezőtlen adottságú területek (KAT) után járó kompenzációs kifizetések a Jászság KMT területén 2007-2013 között	114
18. térkép: A Jászság KMT, a tervezett Jászság MTÉT és a működő MTÉT-ek viszonya	115

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

JÁSZSÁG különleges madárvédelmi terület (a továbbiakban: Jászság KMT)

1. 2. Azonosító kód

HUHN10005

1. 3. Kiterjedés

20131,13 ha

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

Közösségi jelentőségű madárfaj

Kód

Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>)	A255
Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	A404
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	A222
Ugartyúk (<i>Burhinus oediconemus</i>)	A133
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	A031
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	A081
Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	A231
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	A429
Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>)	A511
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	A097
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	A338
Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i>)	A339
Túzok (<i>Otis tarda</i>)	A129
Aranylile (<i>Pluvialis apricaria</i>)	A140
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	A082
Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>)	A131
Nagy goda (<i>Limosa limosa</i>)	A156
Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	A162
Réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	A075
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	A030

A fenti alapadatok illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2014. október 31-ével frissített változatait vettük alapul.

1. 5. Érintett települések¹

Jász-Nagykun-Szolnok megye:

¹A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza.

Alattyán,
 Jászágó,
 Jászsószentgyörgy,
 Jászapáti,
 Jászárokszállás,
 Jászberény,
 Jászboldogháza,
 Jászdózsa,
 Jászivány,
 Jászkisér,
 Jásztelek,
 Szászberek,
 Újszász.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1. 6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett (átfedő) Natura 2000 terület:

Natura 2000 terület neve	kód	kiterjedés (ha)	átfedés mértéke
Borsóhalmi legelő kjKTT ²	HUHN20076	1555,53	95 %
Újszász-jászboldogházi gyepek kjKTT	HUHN20081	1963,84	100 %
Jászapáti-jászkiséri szikesek kjKTT	HUHN20085	1781,24	100 %

Egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti terület – lásd: 7. térkép

Védett terület neve	törzsk. szám	kiterjedés (ha)	átfedés (ha)
Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet – Tápiógyörgyei legelő	védté nyilvánító jogszabály: 19/1998. (VI. 25.) KTM rendelet	4515,00	125,00
Jászság Tájvédelmi körzet	tervezett terület (2004)	12397,00	5260,00

²kjKTT = kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület

Ex lege védett természeti területek:

Ex lege védett terület típusa	összkiterjedés (ha)
szikes tó	12,15

Újszász település belterületi határától délkeletre a Nagy-ménészjárás laposa nevű *ex lege* védelmet élvező szikes tó (HNS004)

Helyi jelentőségű védett terület: a tervezéssel érintett terület határain belül nincs

Országos ökológiai hálózat övezete – lásd: 3. térkép

Országos ökológiai hálózat övezet kategória	Natura 2000 terület érintettsége (%)
magterület	29,27%
pufferterület	65,15%
ökológiai folyosó	4,38%

A Jászság KMT szinte teljes egészében (98,8%) átfed az országos ökológiai hálózat övezetével. Azon részei, amelyek egyben természetmegőrzési területek is (Borsóhalmi-legelő, Jászapáti-jáskiséri szikesek, illetve Újszász-jászboldogházi gyepek), továbbá a tervezett Jászság TK legtöbb terület egysége az országos ökológiai hálózat *magterületei*.

A Jászság KMT többi része *pufferterület*ként; a Zagyva és a Tápió *ökológiai folyosó*ként részei az országos ökológiai hálózatnak.

Nemzetközi jelentőségű területek –lásd 8. térkép

A KMT terület jelentős mértékben átfed a BirdLife International, illetve a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület által minősített és nyilvántartott Fontos Madárélőhelyekkel³ (Important Bird Area – IBA): *Dél-Heves – Jászság*; átfedő terület 17.217 ha, illetve *Hevesi-sík*; átfedő terület 410 ha.

1. 7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv az alábbi védelemre tervezett területekre készült el (még jogszabály útján nem elfogadott tervek):

- Jászsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 2004.
- A Borsóhalmi-legelő Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve 2009.
- Alsó-Zagyva Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve 2009.

1.7.2 Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

³BirdLife International – Important Bird Area Program -
<http://www.birdlife.org/action/science/sites/index.html>

- A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területrendezési Tervről szóló 10/2011.(IV.29.) Kormányrendelet
- településrendezési tervek⁴:
 - **Alattyán** – Szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 15/2007 (XII. 20.) rendelet; Településszerkezeti terv – 97/2007 (XII. 19.) határozat
 - **Jászágó** – Jászágó község helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 4/2005 (VI. 16.) rendelet
 - **Jászsószentgyörgy** – Jászsószentgyörgy, településszerkezeti-, szabályozási terv és HÉSZ – 210/2011 (XI. 30.) határozat; 19/2011 (XII. 01.) rendelet
 - **Jászapáti** – Jászapáti-város helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 35/2001 (XII. 14.) rendelet. Legutóbbi módosítás: Jászapáti, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás 2012, 26/2012 (IX. 14.) rendelet
 - **Jászárokszállás** – Szabályozási terv és HÉSZ – módosítás – 19/2010 (XII. 10.) rendelet; Településszerkezeti terv – módosítás – 2010; 231/2010 (XII. 9.)
 - **Jászberény** – Építészeti és természeti értékvédelem – 34/2003 (VI. 30.) rendelet; Településfejlesztési koncepció – 260/2010 (IX. 15.); településszerkezeti terv – 261/2010 (IX. 15.) határozat; szabályozási terv és HÉSZ – 22/2010 (IX. 16.) rendelet; legutóbbi módosítás: 2011
 - **Jászboldogháza** – szabályozási terv és HÉSZ – 14/2009 (XII. 08.) rendelet; településszerkezeti terv – 146/2009 (XII. 08.) határozat
 - **Jászdózsza** – 2012 júliusában még tervezési fázisban van
 - **Jászivány** – Helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 10/2005 (XII. 20.) rendelet; településszerkezeti terv – 118/2005 (XII. 20.) határozat
 - **Jászfákóhalma** – Jászfákóhalma Község Önkormányzatának a település Helyi Építési Szabályzatáról szóló rendelet - 19/2007 (XI. 27.) rendelet
 - **Jáskisér** – Jáskisér, településrendezési és szerkezeti terv - 81/2008 (V.13.) határozat; Jáskisér, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 10/2008 (V.16.) rendelet; legutóbbi módosítás: 2011
 - **Jásztelek** – településszerkezeti terv - 142/2009 (XI.05.) határozat; szabályozási terv és HÉSZ – 14/2009 (XI. 06.) rendelet
 - **Szászberek** – Szerkezeti terv – 61/2008 (VIII. 05.) határozat; szabályozási terv és HÉSZ – 8/2008 (VIII. 06.) rendelet
 - **Újszász**– településszerkezeti-, szabályozási terv és HÉSZ – módosítás – 114/2011 (IX. 13.) határozat; 12/2011 (IX. 14.) rendelet

1.7.3 Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Jászság erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2010.01.01.- 2019.12.31), kelt 2011. március 3. Következő tervezés éve a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben: 2018.⁵

⁴Forrás: Országos Rendezési Tervkataszter – <https://teir.vati.hu>

⁵forrás: erdoterkep.nebih.gov.hu

1.7.4 Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási körzeti terve (Országos Vadgazdálkodási Adattár). A körzet vadgazdálkodási terve érvényességét veszítette; új terv még nem készült.
- A Jászság KMT-vel átfedő 15 vadgazdálkodási egységre vonatkozó tervek. A vadgazdálkodási üzemtervek érvényessége egységesen: 2017. február 28.

1.7.5 Halgazdálkodási tervek

Az érintett vízterek jelenleg érvényes halgazdálkodási tervvel – az elérhető információk alapján⁶ – nem rendelkeznek.

- **Tarna (víztér kódja: OHA-001921)**, érvényesség: 2002 - 2007;
- **Zagyva (víztér kódja: OHA-000745)**, érvényesség: 2000 – 2005;
- **Tápió (víztér kódja: OHA-001460)** Haszonbérletben van a halászati jog, nincs halgazdálkodási terv az adatbázisban.

1.7.6 Vízgyűjtő-gazdálkodási terv⁷

Az érvényes tervezési dokumentumok:

- Zagyva alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – 2010. április
Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Felülvizsgálat éve: 2015.
- Hevesi-sík alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – 2010.08.01.
Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Felülvizsgálat éve: 2015.
- Tarna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási tervei – 2010.08.01.
Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. Felülvizsgálat éve: 2015.

Az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási tervet 2010. május 5-én a Magyar Kormány a 1127/2010. (V. 21.) számú Korm. határozattal elfogadta. Ezzel együtt elfogadásra kerültek az alegységek – nem jogszabállyal kihirdetett – tervei is.

1.7.7 Egyéb tervek

- Jászsági fejlesztési koncepció, stratégiai és operatív program (2007-2013), VÁTI
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014)
- Jászsági Kistérségi és Települési Környezetvédelmi Program, Jászsági Többcélú Társulás, 2003
- Jászberény Város Környezetvédelmi Programja, 2010-2015

⁶ Országos Halgazdálkodási Adattár

⁷ www.vizeink.hu

- Helyi Vidékfejlesztési Stratégia, Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete (JKHK), 2011
- Kék vércse fajmegőrzési terv – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004
- Túzok fajmegőrzési terv – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004
- Nagy szikibagoly fajmegőrzési terv – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.01	gazdálkodás intenzívebbé válása	H	belül	80	A jelölő madárfajok szempontjából fontos mozaikos tájszerkezet megszűnése, a táblákat megbontó, azokat szegélyező (fasorok, bokorsorok, mezsgyék) eltűnése.
A10	Mezőgazdasági területszerkezet átalakítás	H	belül	5	A Jászság KMT-re jellemző egykori tanyahelyek, az ezekhez tartozó facsoportok, felszámolása, beszántása. A tanyahelyek többek között a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), a kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>) és a kis örgébics (<i>Lanius collurio</i>) fészkelőhelyei.
B02.02	nevelő vágások és egyéb tisztások	H	belül	3	Mezővédő erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok kivágása, illegális fakitermelés. A terület legtöbb jelölő madárfaja számára – kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), kerecsensólyom(<i>Falco cherrug</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>) – jelentős veszélyforrás.
F03.02.03	Csapdázás, mérgezés, orvvadászat	H	mindkettő	100	A mérgezés rendkívül komoly probléma. Elsősorban ragadozómadár-fajok, kiemelten a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>), de varjúfélék (<i>Corvus spp.</i>) is áldozatul esnek.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	belül	5	Gyepes élőhelyek becserjésedését és a

					gyepterületekhez kötődő madárfajok élőhelyeinek beszűkülését okozza.
D02.01	villany- és telefonvezetékek	M	belül	15-20	A légvezetékek és tartóoszlopaik a nagyobb testű vártamadarak (szalakóta, egyes ragadozók), illetve a nagyobb testű átrepülő fajok (pl. vadludak, récék) számára jelentenek veszélyforrást áramütés, ill. ütközés miatt.
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	belül	5	Gyephez kötődő madár fajok fészkelő és táplálkozó területeinek szűkülése.
J02.05	hidrológiai viszonyok módosítása, általános	M	belül	20	A Zagyván és a Tarnán érkező árvizek véstározása során jelentős gyepterületek kerülhetnek hosszú időre vízborítás alá. A vízborítás egyes fajok számára (pl. vízimadarak) kedvező, más, kevésbé vagilis élőlények számára (pl. növények, gerinctelenek) kedvezőtlen hatású, illetve károsíthatja a gyepeket és fás élőhelyeket. Az elárasztást követően megjelennek, fészkelésbe kezdenek egyéb közösségi jelentőségű fajok, melyeket nagymértékben veszélyeztet a kitározott víz gyors levezetése.
G05	egyéb emberi jelenlét és zavarás	M	belül	100	Fészkek közelében végzett munka, vagy más emberi tevékenység zavaró hatása – a zavarást kevésbé tűrő parlagi sasra (<i>Aquila heliaca</i>) jelentős hatással van.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség	M	mindkettő	100	A szélsőségesen

	csökkenés				csapadékszegény évek/időszakok táplálékhiányt (ízeltlábúak, kisméltóságok populációinak csökkenése) okoznak, sikertelen költségeket eredményeznek, hosszabb távon igen veszélyesek.
F03.01	Vadászat	L	belül	90	Vadgazdálkodási létesítményekkel kapcsolatos közlekedés, területi jelenlét zavaró hatása.
L07	szélvihar, forgószél	L	mindkettő	100	A szélsőséges időjárási körülmények a fészkes fák kidőlését, fészkek lesodródását okozhatják, ezzel veszélyt jelentve a kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>) és a parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) számára. Ez a hatás a terület határain kívül fészkelő, de oda táplálkozni járó egyedeket/párokat is érinti.

Potenciális veszélyeztető tényezők

C03.03	Szélenergia-termelés	M	kívül	20	A tervezett szélenergia-termelési park turbinái az átrepülő jelölő ragadozó madár fajokra nézve jelentenek közvetlen veszélyt, illetve eltérítő hatásuk folytán élőhelyvesztést.
--------	----------------------	---	-------	----	--

3. Kezelési feladatok meghatározása

3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Jászság KMT területén a Natura 2000 kijelölés és védelem célja a *területen előforduló jelölő közösségi jelentőségű madárfajok* - kiemelten a **parlagi sas, a kerecsensólyom, a kék vércse, a szalakóta**, továbbá a kis őrgébics, a nagy goda, és a piros lábú cankó – *kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, illetve helyreállítása*, illetve az egyéb, természetvédelmi szempontból értékes *madárfajok*, egyebek között a kék vércse fészektelepeinek kialakulása szempontjából alapvető fontosságú vetési varjú *megőrzése*.

A védelem jelenti e fajok állományainak fenntartását vagy megerősítését, valamint az általuk preferált élőhelyek megőrzését, különös tekintettel a fészkelési lehetőségekre, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. A védelem célja továbbá a fajokat, élőhelyeket veszélyeztető, a 2. pontban felsorolt tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

A terület túlnyomó részén aktív mezőgazdálkodás, kisebb részben erdőgazdálkodási tevékenység zajlik, így a **Natura 2000** kijelölés kiemelten fontos célja a **jelölőfajok életfeltételeit biztosító, ugyanakkor gazdasági és társadalmi szempontból is életképes, kedvező területhasználati módok: a szántóterületek mikro-élőhelyeit megőrző és/vagy ilyeneket kialakító, természetkímélő szántóföldi gazdálkodás, valamint legeltetési, ill. kaszálásos gyepterülethasználat bevezetése, népszerűsítése, támogatása.**

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (pl. erdei fülesbagoly, kuvik, zöld küllő), illetve egyéb zsákmány- és indikátor-állatfajokat (vidra, hörcsög) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységek vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak.

3. 2. Kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok általános bemutatása és magyarázata

A fenntartási terv részeként, a CORINE felszínborítási kategóriák alapján, meghatározásra kerültek a Jászság Különleges Madárvédelmi Terület (KMT) kezelési egységei (lásd: 1. térkép). Madárvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területről lévén szó, a kezelési egységek és a kapcsolódó kezelési javaslatok alapvetően a közösségi jelentőségű, illetve védett madárfajok szempontjából kerültek kialakításra. A KMT gyepterületeinek finomabb felbontású, egy-egy fajra, élőhelyfoltokra vonatkozó kezelési javaslatát az átfedő kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területek fenntartási tervei tárgyalják – lásd még: Irodalomjegyzék.⁸

A kezelési javaslatokat két nagy csoportban tárgyaljuk; gazdálkodáshoz nem köthető, illetve gazdálkodáshoz köthető javaslatokat fogalmazva meg. Előbbiek a teljes területre vonatkoznak, utóbbiak kezelési egységekként külön-külön kerülnek tárgyalásra. A

⁸ A Jászság KMT-vel átfedő három KJT (kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület) fenntartási tervei a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság közreműködésével elkészültek 2013-2015 folyamán.

gazdálkodáshoz köthető javaslatok között megkülönböztetünk általános, illetve a támogatási rendszerekhez illeszkedő (vagy a jövőben illeszthető) javaslatokat. Ez utóbbiak lehetnek kötelezőek, illetve önkéntes vállallásokon alapuló, agrár-kifizetésekhez kapcsolódó javaslatok.

A terv gyakorlatban való használhatóságát szem előtt tartva a kezelési egységek lehatárolásakor igyekeztünk minél kevesebb, jól körülírható kategóriát – ezáltal területegységet – meghatározni. A lehatárolás alapját a földrészletek művelési ági besorolása képezi, ezt árnyalják terepi ismeretek, valamint az egyes madárfajok területi elterjedése és jellemző élőhelyhasználata. A szántó, gyepek, erdő kategóriák mellett külön kezelési egységet képeznek (az igen csekély kiterjedésű) vizes élőhelyek, továbbá a KMT jelölő fajai szempontjából alapvető fontossággal bíró, döntően művelésből kivont területeken elhelyezkedő egykori tanyahelyek facsoportjai, illetve a nem erdőtervezett mezővédő fasorok, egyéb facsoportok. Ezek szintén külön kezelési egységet alkotnak.

Szántóterületek esetében a további differenciálás alapját a Magyarország számos területén működő, természet- és környezetvédelmi célú, Magas Természeti Értékű Területeken (MTÉT) *szántók, illetve gyepek* esetében igénybe vehető zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok adták – a kezelési egységeket az MTÉT területek zonációihoz hasonlóan határoztuk meg, az intézkedési javaslatok a célprogramok előírásainak helyi viszonyokhoz történő adaptálásával születtek.⁹

Ennél a művelési típusnál három kezelési egységet különítettünk el:

- **élőhelyfejlesztés szántóterületeken,**
- **kékvércse-szempontú élőhelyfejlesztés szántókon,**
- **szántóterületek visszagyepesítése.**

Az első esetben fő cél a területen fészkelő ragadozó madarak (elsősorban parlagi sas, kerecsensólyom) táplálkozásában alapvető szerepet játszó apróvadak (mezei nyúl, fácán), valamint a szintén fontos táplálékállatnak számító hörcsög ökológiai igényeinek kielégítése, helyi állományaik megerősítéséhez szükséges földhasználati módok bevezetése, külön figyelemmel a szántóként művelt táblák természetesebb szegély-élőhelyeinek fejlesztésére, megőrzésére.

Hasonló okok indokolják a kékvércse fészkelőhelyek környékén elterülő szántók használatának átalakítását is, ahol fő cél a pillangós vetések arányának növelése, illetve a kaszálási időpontok meghatározása, melyekkel nagymértékben segíthető a faj táplálkozásában szerepet játszó gerinctelenek (pl. egyenesszárnúyak) állományának növelése. A javasolt kaszálási időpontok meghatározása esetén célszerű figyelemmel lenni a pillangós kultúrákat fészkelő- vagy bújóhelyül használó gerincesek szaporodási időszakára is.

Meglévő gyepterületeken belül zárványként elhelyezkedő, illetve az azokhoz közvetlenül csatlakozó, döntően alacsony aranykorona értékű, rossz minőségű szántók esetében

⁹ Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009 (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos állapota alapján

javasoljuk a szántók gyeppé történő átalakítását. Ez az általános pozitív ökológiai hatásokon túl többek között a szalakóta megtelepedését, állománynövekedését segítheti elő.

A gyepterületek esetében nem tartottuk szükségesnek a további differenciálást, egyetlen kezelési egységet és illeszkedő javaslatsort határoztunk meg. Ennek fő magyarázata az, hogy a KMT-n található gyeptoltok kicsik, a legnagyobbak is mindössze 200-300 hektárosak. A gyepterületek ugyanakkor az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR) kategóriái szempontból is nagyrészt azonosak; kevés számú szikes növénytársulás alkotja őket, amelyek kezelése madárvédelmi szempontból nem különül el egymástól.¹⁰ Más jellegű növényzeti foltok (pl. löszgyepek, magassásosok) területi kiterjedése olyan csekély, hogy azokat az előírás-javaslatok (kezelés) megvalósíthatósága szempontjából nem érdemes elkülöníteni. A gyepekre meghatározott kezelési irányelvek kisebb módosításokkal szintén a már működő MTÉT-területek *gyepes* programcsomagjain, ezen belül az extenzív és élőhelyfejlesztési programcsomagok előírásain alapulnak, azok egységesítésével születtek meg.

A Jászsági KMT területének alig 3 %-át borítják **erdők**, amelyek mesterségesen létrehozott, döntően fatermesztést szolgáló faültetvények. Az erdők madárvédelmi szempontból elsősorban mint fészkelőhelyek jelentősek. Tekintettel a csekély erdőborításra, az idegenhonos fafajokból álló erdők csaknem olyan fontos fészkelőhelyek, mint az őshonos fafajokból állók.

Erdők esetében ennek megfelelően két kezelési egységet határoztunk meg. Egyiket a természetszerű állapotokat mutató, **őshonos fafajokból** (főként kocsányos tölgy), míg a másikat a **tájjidegen fafajokból** (nemesnyarasok, akácosok) álló állományok alkotják.

Az Jászság tájegység az ország állandóvizes **élőhelyekben** egyik legszegényebb, általánosságban is vízhiányos térsége¹¹, a KMT területén belül is csupán egy *ex lege* szikes tavat tartunk nyilván, Újszász határában. Természetvédelmi szempontból értékes vízfolyás a területen nincs (a KMT határa a főbb vízfolyások gátján húzódik), a meglévő kisebb-nagyobb csatornák az év jó részében szárazon állnak, vízzsállításuk minimális. A fentebb vázolt vizes élőhely az KMT legkisebb kezelési egységét alkotja.

Külön kezelési egységet határoztunk meg a **művelésből kivont tanyahelyeken** (lásd: 2. térkép). Ezek fenntartása stratégiai jelentőségű az KMT jelölő madárfajainak megtelepedése (költőhely), illetve a táplálékbázisukat jelentő gerinces és gerinctelen állatfajok (búvóhely) állománymegőrzése szempontjából. Ehhez a kezelési egységhez soroltuk a területen található kisebb, nem erdőtervezett mezővédő-jellegű fasorokat, fás-bokros táblaszegélyeket, facsoportokat is.

3. 2. 1. Élőhelyek kezelése

Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

¹⁰ A KMT-vel átfedő kJKT terület specifikus kezelési javaslatait a 2013-2015 között ezekre a gyepterületekre is elkészülő fenntartási tervek fogják tartalmazni.

¹¹ Csapadékos és/vagy áradásos években a Jászság nagy területei kerülhetnek időszakos vízborítás alá. Ezek a területek nagyszámú vízimadárnak nyújtanak táplálkozó-, illetve fészkelőhelyet. Lásd még: 47. oldal.

Településrendezési eszközök:

- A Jászság KMT magterület és ökológiai folyosó besorolású területrészein beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.
- Mezőgazdasági övezetek esetében a jelölőfajok által érintett területrészeken 0%-os beépítési arány meghatározása célszerű. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz és a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges épületek, építmények.

Infrastruktúra-fejlesztés, turisztikai és ipari jellegű beruházások:

- Új nyomvonalú burkolt, vagy stabilizált út, vagy a régi földutak hasonló jellegű átalakítása nem javasolt a KMT területen belül.
- Új tervezésű elektromos vezetékek tervezése során előnyben kell részesíteni a földkábelek alkalmazását, az újonnan létesítendő szabadvezetéseket már madárbarát módon kell kivitelezni. A meglévő szabadvezetékek madárbarát módon történő átalakítását folyamatosan végezni kell, természetvédelmi szempontból indokolt esetekben lépéseket kell tenni a szabadvezetékek földkábelre cserélése érdekében.
- A KMT területén belül új bányatelek kialakítása, új bánya nyitása nem javasolt.
- Szélerőművek, szélerőmű-parkok telepítése, ezek engedélyezése a KMT területen belül és annak pufferzónájában nem javasolt.
- Gyalogos, lovas és lovaskocsis utak, turista ösvények, tanösvények kialakítása előtt konzultálni szükséges a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal.
- Kerékpáros utak fejlesztését a meglévő közforgalmi utak mentén javasolt megvalósítani, ügyelve ugyanakkor az útmenti élőhelysávok, füves mezsgyék megőrzésére.
- Rekreációs célú vízfelületek (horgásztavak, jóléti tavak stb.) kialakítása, meglévő természetes, természetszerű vizes élőhelyek (pl. holtágak) hasonló célú átalakítása a KMT területén belül nem indokolt.

Egyéb területhasználat:

- A Jászság KMT területe felett 450 méter minimális magasságú repülési tilalmi övezet kijelölése indokolt. Ez a 26/2007. (III. 1.) GKM-HM-KvVM együttes rendelet természetvédelmi indokból kijelölt környezetvédelmi korlátozott légterek bővítését jelentené a Jászság KMT területére (pl. a Hevesi füves puszták terület kibővítésével.)¹²

¹² http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=sub_651

- A terület szabadon látogatható, de a fokozottan védett fajok esetén indokolt esetben a természetvédelmi hatóság korlátozásokat vezethet be a 12/2005 (VI.17.) KvVM rendelet alapján.
- Technikai jellegű sportesemények rendezése, alkalmi üzése a KMT területen nem javasolt.

Egyéb, gazdálkodáshoz nem köthető intézkedések:

- A művelésből kivont és kezelési egységekhez nem köthető területeken a jelentős ökológiai, természetvédelmi értéket jelentő tájelemek, így különösen a tanyahelyekre bevezető utak, földutak, csatorna és árokpartok, vízállásos területek fasorai, facsoportjai, füves mezsgyéi, cserjései megőrzésre javasoltak. Ezen értékek megőrzésével, illetve helyreállításával a táj sokszínűsége, mozaikossága, változatossága tartható fenn. A felsorolt tájelemek a terület védett értékei szempontjából kiemelt jelentőségűek, mint fészkelő-, búvó-, illetve táplálkozóhelyek.

Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A terület legfőbb értékeit jelentő ragadozómadár-fajok szempontjából a kedvezőtlen hatások, zavarások hatókörét nem a KMT határvonala, hanem a fészkek elhelyezkedése, illetve a leggyakrabban használt átmozgási irányok, „légifolyosók” határozzák meg. Ezért indokolt a területen belül, a fajok szempontjából meghatározott kezelési javaslatok nagyobb területre történő kiterjesztése (mintegy puffterületként), amelyhez a Jászság MTÉT javasolt határvonala tekinthető mérvadónak – lásd: 18. térkép.

Vadgazdálkodás

- Vadászati létesítmények, csapdák létesítése a területen a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetés után javasolt.
- Apróvad-kibocsátási helyeken a ragadozómadár-fajok zavarása kerülendő, kivételt képez a természetvédelmi hatósági engedélyben meghatározott módon történő héja befogás.
- Parlagi sas, kerecsensólyom fészkei alatt, vagy annak közvetlen közelében lévő vadgazdálkodási létesítmények használata a költési időszakban nem javasolt.

Vízgazdálkodás

- A Jászsági-főcsatorna Zagyvai-ágának tervezett meghosszabbítását (lásd: 74. oldal) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetve szükséges tervezni és kivitelezni, az érintett Natura 2000 területek közösségi jelentőségű élőhelyei és fajai természetvédelmi helyzetének és igényeinek legnagyobb mértékű figyelembe vételével,

- Csatorna és árok karbantartási munkálatainál óvni kell a csatornapartokon húzódó fa és cserjesorokat. Gyérítésüket csak a legszükségesebb esetben, mindenkor kíméletesen, a fészkelési időszakon kívül javasolt végezni.
- A karbantartási munkálatok időzítésénél figyelemmel kell lenni a jelölő fajok költési időszakaira – ilyen jellegű munkák végzését június 30. és február 1. közé javasolt időzíteni.
- Az arra alkalmas területeken (a belvíz okozta esetleges károk figyelembe vételével) törekedni kell a tavaszi vizek visszatartására.
- Vésztározás esetén a vésztározók feltöltését és a tározott víz elvezetését, (esetleges visszatartását) a területileg illetékes természetvédelmi kezelővel egyeztetni kell. Nagyszámú fészkelő vízimadár esetén törekedni kell arra, hogy a vésztározó csak a fészkelési időszak végén (június 30. után), lehetőség szerint tervezett ütemben ürüljön.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a jövőben kívánatos gazdálkodásra. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

(a) Kezelési egység kódja: KE 1

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés szántóterületeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: Kistáblás (CORINE: 2.1.1.2) és nagytáblás szántóföldek (CORINE: 2.1.1.1; kivéve a KE2-be és KE3-ba sorolt, kékvércselepek közelében lévő, és/vagy gyepterületek közé zárványként szorult kistáblás szántók.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja a szántóterületek természetvédelmi értékének növelése, helyreállítása, a szántókat, mint mesterséges élőhelyeket „használó” növények, gerinctelen és gerinces állatfajok életfeltételeinek javítása – különös tekintettel a vadonélő madárfajokra és apróvad-fajokra.

A vonatkozó kezelési, gazdálkodási irányelvek (táblaszegélyek kialakítása, vegyszerezés és tápanyagbepótlás korlátozása, megfelelő vetésszerkezet, stb.) betartásával a szántóterületek

ökológiai állapota javul, természetvédelmi szerepük megnő, csökkenhet a jelölő madárfajok szempontjából fontos élőhelyek vegyszer- és műtrágyaterhelése, javulhat azok ökológiai átjárhatósága, növekedhet a táplálékbázis.

Fontos kiegészítő javaslat a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

Szántók esetében a 275/2004 (X. 8.) Natura 2000 kormányrendeletben foglaltakon túl nincsenek kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	Nehezen ellenőrizhető, ugyanakkor fontos általános szempont, ezért szerepeltetjük az előírás-sorban, lásd az előző.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok alakítandók ki, amelyet a	

	működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni kell.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem vegyszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területről le nem hordható.	Az előzővel együtt a legfontosabb előírás-javaslat szántók esetében, amelynek célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ73	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 40 hektár.	Cél az egybefüggő nagy „agrársivatagok” megbontása, különböző kultúrák vetésével, illetve a táblánkénti szegélyek kialakításával (lásd előző előírás).
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek megóvása
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	Szintén a táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkártevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a vegyszerhasználat.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.	
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása javasolt fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálás pillangós takarmánynövény (szálás pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugár, legfeljebb 25% egyéb kultúra.	Főnövény: az a növény, amely az adott gazdálkodási évben a leghosszabb ideig foglalja el a területet, és amit a földhasználó az adott évi kifizetési kérelmében megjelölt.
SZ39	Kijelölt területen évelő szálás pillangós takarmánynövényeket (évelő szálás pillangósok, vagy azok	

	keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ46	Melioráció tilos	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.	

Kiegészítő javaslatok:

- **Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzetipark-igazgatóságot.** A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően– hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.
- **Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén a gazdálkodó eldöntheti, hogy június 15. után kaszál először, VAGY minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet hagy fent (SZ05).** A kaszálatlan terület a mező- és vadgazdálkodók, valamint a nemzeti park igazgatóság kerüljenek kijelölésre azzal, hogy első körben a táblaszegélyek mentén legyenek a kaszálatlan területek, de lehetőség van a vizes, zsombékos területek beszámítására is, illetve kaszálásonként változó helyen 10 m széles kaszálásmentes sávok kialakítása is elfogadható. Az előírás kialakításában a rugalmasság az egyik vezérelv. Amennyiben az itt leírt javaslatokhoz valós kifizetések társulnak (egy esetleges célprogram esetén), a kifizetési összegeket a választott előírás miatt kieső jövedelemmel összhangba kell hozni.

(a) Kezelési egység kódja: KE 2

(b) Kezelési egység meghatározása:Kékvércse-szempontú élőhelyfejlesztés

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:Kékvércse-fészkelőtelepek közelében elhelyezkedő,gyepekkel mozaikoló, főként kistáblás szántók (CORINE 2.1.1.2).

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja, a szántóterületek általános élőhelyfejlesztési célkitűzésein (KE1) túl, elsősorban kék vércse, szalakóta megfelelő táplálkozó területeinek biztosítása, szálás pillangós takarmánynövények vetésével és megfelelő ütemű kaszálásával. A KE1 irányelvein túl a javasolt területhasználati arány ez esetben **1/3-lucerna, 1/3-ugar és 1/3-kalászos**.

Fontos kiegészítő javaslat a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

Szántók esetében a 275/2004 (X. 8.) Natura 2000 kormányrendeletben foglaltakon túl nincsenek élőhely-specifikus kötelező előírások.

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	Nehezen ellenőrizhető, ugyanakkor fontos általános szempont, ezért szerepeltettük az előírás-sorban, lásd az előző.
SZ02	Évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.	A pillangós kultúrák gazdag élővilágának megóvása érdekében.
SZ05	Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni.	
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok	

	alakítandók ki, amelyet a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni kell.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem vegyszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területről le nem hordható.	Az előzővel együtt a legfontosabb előírás-javaslat szántók esetében, amelynek célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ73	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 40 hektár.	Cél az egybefüggő nagy „agrársivatagok” megbontása, különböző kultúrák vetésével, illetve a táblánkénti szegélyek kialakításával (lásd előző előírás).
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek megóvása
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása érdekében.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	Szintén a táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkártevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a vegyszerhasználat.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.	
SZ39	Kijelölt területen évelő szálas pillangós takarmánynövényeket (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.	
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ46	Melioráció tilos	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.	

Kiegészítő javaslatok:

- **Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park-igazgatóságot.** A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően – hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

(a) Kezelési egység kódja: KE 3

(b) Kezelési egység meghatározása: Szántóterületek visszagyepesítése

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: Gyepterületekbe ékelődő, gyenge termőképességű zárványszántók. Jellemzően kistáblás (CORINE 2.1.1.2), néhány ha-os szántóterületek

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az itt meghatározott kezelési irányelvek betartásával lehetővé válik a gyepterületekhez csatlakozó, vagy abba beékelődő szántóterületek visszagyepesítése, amely a gyepekhez kötődő jelölő fajok, így pl. a piroszlábú cankó (*Tringa totanus*), a nagy goda (*Limosa limosa*) továbbá a kék vércse (*Falco vespertinus*) és a szalakóta (*Coracias garrulus*) szempontjából jelentős.

Fontos kiegészítő javaslat a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	Nehezen ellenőrizhető, ugyanakkor fontos általános szempont, ezért szerepeltetjük

		az előírás-sorban, lásd az előző.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságát. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok alakítandók ki, amelyet a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni kell.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem megszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területről le nem hordható.	Az előzővel együtt a legfontosabb előírás-javaslat szántók esetében, amelynek célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakitása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ73	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 40 hektár.	Cél az egybefüggő nagy „agrársivatagok” megbontása, különböző kultúrák vetésével, illetve a táblánkénti szegélyek kialakításával (lásd előző előírás).
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek megóvása
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, és a szándékolatlan mérgezések elkerülése érdekében.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	Szintén a táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkártevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a vegyszerhasználat.

SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.	
SZ39	Kijelölt területen évelő szálas pillangós takarmánynövényeket (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.	Évelő, szálas pillangós kultúra csak vízhatás alatt álló és szikes talajon alkalmazható, egyéb esetben nem alakul gyeppé, lásd a SZ52 és SZ63 előírásoknál.
SZ43	Fás szárú és lágú szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ46	Melioráció tilos	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyepterülettel.	Kiszáradt réttalajokon, réti csernozjomon.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.	
SZ62	Telepítés előtt, valamint a program teljes ideje alatt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.	
SZ64	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.	
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.	Kiszáradt réttalajokon, réti csernozjomon.

Kiegészítő javaslatok:

- **Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park-igazgatóságot.** A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően – hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.
- **Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén a gazdálkodó eldöntheti, hogy június 15. után kaszál először, VAGY minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet hagy fent (SZ05).** A kaszálatlan terület a mező- és vadgazdálkodók, valamint a nemzeti park igazgatóság bevonásával kerüljenek kijelölésre azzal, hogy első körben a táblaszegélyek mentén legyenek a kaszálatlan területek, de lehetőség van a vizes, zsombékos területek beszámítására is, illetve kaszálásonként változó helyen 10 m széles kaszálásmentes sávok kialakítása is elfogadható. Az előírás kialakításában a rugalmasság az egyik vezérelv. Amennyiben az itt leírt javaslatokhoz valós kifizetések társulnak (egy esetleges célprogram esetén), a kifizetési összegeket a választott előírás miatt kieső jövedelemmel összhangba kell hozni.

(a) Kezelési egység kódja: KE4

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés gyepterületeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:A Jászság KMT-n található ténylegesen gyepeként művelt területek (CORINE: 2.3.1 - intenzív legelők és erősen degradált gyepterületek, ill. 3.2.1 - természetes gyepek, természetközeli rétek)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

A KMT rét, legelő hasznosítású területeire, valamint ezek földhasználóira a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai kötelezően érvényesek.

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Ez eleve engedélyköteles tevékenység
GY09	Fogasolás nem megengedett.	A gypfelszín megóvása érdekében
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	A madarak fészkelési időszakának elkerülése érdekében.
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.	A fészkelő madárfajok, illetve az élőhelyszerkezet kialakítása/megóvása érdekében.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY64	Kaszáló sarjűlegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.	A túllegeltetés elkerülése érdekében.
GY73	Kaszálás június 30. után lehetséges	Igen fontos, általános természetkíméleti javaslat fészkelési-szaporodási időszak elkerülése érdekében
GY80	A gypet évente csak egyszer lehet kaszálni.	
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként	A különböző fajösszetételű gyeprészek egyenletes terhelése, illetve a gyepek élővilágának megóvása

		érdekében
GY98	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.	Ugyanazon okból, mint az előző.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezdeni.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot, és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani.	
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.	A fészkelési időszak elkerülése érdekében
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.	

(a) Kezelési egység kódja: KE 4/B

(b) Kezelési egység meghatározása: Országos jelentőségű védett gyp Újszász határában

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: az Újszász közigazgatási területén elhelyezkedő, a 19/1998 (VI.28) KTM rendelettel kihirdetett Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet részét képező gyepterület. CORINE 3.2.1 - természetes gyepek, természetközeli rétek.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A KMT rét, legelő hasznosítású területeire, valamint ezek földhasználóira a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai kötelezően érvényesek.

A terület az 19/1998 (VI.28) KTM rendelettel kihirdetett Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet részét képezi. A védetté nyilvánítás céljaival összhangban ezekre a gyepterületekre, a Közép-Tisza Vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség által kiadott kaszási és legeltetési engedélyekben az alábbi előírások szerepelnek. Betartásuk kötelező. A felsorolásban csak a 269/2007. Korm. rendeletben foglaltaktól eltérő, azokat specifikáló előírásokat szerepeltetjük.

Kaszálási előírások

- a kaszálást annak megkezdése előtt 72 órával bejelenteni a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatára felé és a kaszálás szempontjait a helyszínen közösen egyeztetni.
- az esetleges második kaszálást szintén kötelező bejelenteni annak megkezdése előtt 72 órával az Igazgatóság fent megjelölt munkatársainak.
- A kaszálható terület 15%-át kaszálásonként változó helyen sávosan és foltosan arra az évre kaszátlanul kell hagyni.
- A kaszálás minden évben a felszíni vizek elhúzódnása után, de legkorábban június 20-tól végezhető.
- Kaszálni a három pont segítségével helyesen beállított, nagyobb tarlómagasságot (legalább 10 cm) hagyó, maximum 3 m szélességű kaszával lehet.
- Az élőlények általános védelme érdekében azok menekülésének sikerességét biztosítandó, a kaszálást végző traktor sebessége maximum 4-5 km/h lehet.
- A kaszálás során 5-8 cm láncchézagú láncfüggönyös vadriasztó használata kötelező. A láncfüggöny teljes szélességében el kell, hogy érje a talaj felszínét. A vadriasztó szélességének a kasza szélességén túl kell érnie.
- Szársértős kasza használata nem megengedett.
- A védett terület állapotát veszélyeztető javítások (pl. olajcsere, hidraulika cső csere) a védett természeti területen nem végezhetőek.
- A gyepek beszántása, trágyázása, vegyszerezése, felülvetése, a csatlakozó nádasok és mélyebben fekvő berkes-zsombékos helyek kaszálása, vízrendezés, új utak és csapások létesítése, hulladék hátrahagyása, tűzgyújtás, a gyepek fogasolása, tárcsázása, a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
- Határjelek csak természetes anyagokból (fa) készülhetnek.
- Amennyiben a kaszálni kívánt területen fokozottan védett madárfaj egyede fészket észlel a gazdálkodó, vagy a természetvédelmi őr és annak tényét jegyzőkönyvben rögzítik, akkor a jegyzőkönyvben rögzített terület nagyságát a kaszálásból ki kell hagyni.

Legeltetés előírások

- A gyepek beszántása, trágyázása, vegyszerezése, felülvetése, vízrendezés, új utak és csapások létesítése, hulladék hátrahagyása, tűzgyújtás, a gyepek fogasolása, tárcsázása, a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
- Határjelek csak természetes anyagokból (fa) készülhetnek.
- Legeltetni minden évben a legkorábban április 23-tól lehet, legkésőbb november 30-ig.
- Más időszakban végzett legeltetés külön engedély köteles.
- A földön fészkelő madarak védelme érdekében a legelő állatok hajtása, intenzív terelése nem végezhető.
- Legeltetés szarvasmarhával végezhető legfeljebb 1,0 állategység/ha átlagos legelőnyomással.

(a) Kezelési egység kódja: KE 5

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés vizes területeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:A KMT területén csak az Újszász határában található, Nagy-ménészjárás-lapos elnevezésű *ex lege* szikes tó tartozik ebbe a kezelési egységbe.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A felsorolt kezelési javaslatok a szikes tó extenzív hasznosítását segítik.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

A terület országos jelentőségű védettség alatt áll, így a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. törvény a természet védelméről) előírásai kötelezően betartandók.

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.	Legelőtő kialakítás – leginkább bivaly és szarvasmarha legeltetésével
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.	Ez a veszély az adott esetben kevésbé fenyeget, mégis fontosnak tartottuk rögzíteni
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.	A minél egyenletesebb vízellátás biztosítása érdekében.

(a) Kezelési egység kódja: KE 6

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés tájidegen fajokból álló erdőterületeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:A KMT tájidegen fajokból álló tervezett erdőterületei; CORINE 3.1.1.5 - lombos erdő ültetvények, 3.2.4.1 - fiatalos erdők és vágásterületek.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés kiemelt célja, hogy a területen található tájidegen fajokból (nemes nyarak, akác) álló erdőterületek a Jászság KMT jelölő madárfajai számára hosszabb távon megfelelő fészkelési lehetőséget biztosítsanak. A kezelési javaslatok betartásával csökkenthető a jelölő fajok szempontjából hátrányos erdőgazdálkodási gyakorlatok negatív hatása.

További cél a tájidegen fajok további telepítésének korlátozása, a tájidegen fajok borította terület növekedésének megakadályozása.

A Jászság KMT területén hosszabb távon cél a tájidegen fajokból álló erdőállományok őshonos állományokká való átalakítása, illetve lecserélése, ezért az alábbi javaslatok egy része az *átalakítás folyamatára* vonatkozik (őshonos fajok előnyben részesítése, stb.). Ilyen változtatásokra megfelelő szerkezetátalakítási források/pályázatok esetén van leginkább lehetőség.

Az érvényes erdőtervben jelenleg nem szereplő javaslatok beépítésére a következő, 2018-tól induló tervezés során van lehetőség. Különösen az alábbi két szempontot javasoljuk figyelembe venni (lásd E24 és E25 előírás-javaslatok):

- Az erdőrészekeken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása – az erdő élőhelyi diverzitását fokozó mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása érdekében;
- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet¹³

47/2014. (IV. 24.) VM rendelet a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról

Jászság erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2010.01.01.- 2019.12.31)
Következő tervezés éve a Szolnok-Jászsági körzetben: 2018.¹⁴

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	Őshonos állománnyá való átalakítás esetén; kivéve: cser és magyar kőris
E79	Tájidegen fafaj erdőtelepítésben és erdőfelújításban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetve alkalmazható.	Őshonos állománnyá való átalakítás esetén
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben és felújításban való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	

¹³ többségi magántulajdonban lévő erdők esetében

¹⁴forrás: erdoterkep.nebih.gov.hu

E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	Az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű holtfa. Az álló és fekvő holt faanyag a madárfajok táplálkozási és fészkelési lehetőségeit növeli, továbbá speciális mikro-élőhelyet jelent a korhadó anyagot lebontó életközösségek számára.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meg hagyása.	Odúköltő madárfajok szempontjából különösen az álló holtfák jelentenek fészkelési lehetőséget.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Az erdészeti hatósági nyilvántartásban szereplő meglévő utakon kívül. Fagyott talajon való közelítés lehetséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	Őshonos állományra való átállás esetén
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése.	Természetes felújítás, ill. védett

		növényfajok jelenléte esetén – a nemzetipark-igazgatósággal egyeztetve. Mesterséges felújítás esetén részleges vagy teljes talajelőkészítés szükséges, ami a talajfelszínt sokkal nagyobb mértékben megbontja, mint a vonszolás. A tájidegen fafajok közül a Jászságban egyedül az akác újul fel természetesen.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Az érvényes erdőterv-rendelettel - 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet – összhangban.
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.	Helyette tuskóaprítás javasolt. Puhafás állományok esetében tuskózás helyett tuskófűrés javasolt.
E52	Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása.	Őshonos állományra való átállás esetén
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

Kiegészítő javaslatok, előírások:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

(a) Kezelési egység kódja: KE 7

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés őshonos fafajokból álló erdőterületeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: Az itt lehatárolt kezelési egységnél fontos kiemelni, hogy az erdők ökológiai állapotának megőrzése és javítása érdekében – ahol ez lehetséges – vágásos üzemmódból, átalakító, majd a lehető legnagyobb mértékben folyamatos erdőborítást biztosító, kisterületű bontóvágásokat alkalmazó üzemmódra javasolt áttérni. CORINE: 3.1.1.1 (Zárt lombkoronájú természetes lombhullató erdők nem vizenyős területen, 3.1.1.5 (Lombos erdő ültetvények).

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érvényes erdőtervben jelenleg nem szereplő javaslatok beépítésére a következő, 2018-tól induló tervezés során van lehetőség. Különösen az alábbi szempontokat javasoljuk figyelembe venni (lásd E24, E25 és E38 előírás-javaslatok):

- Az erdő élőhelyi diverzitását fokozó mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása érdekében az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása –
- A közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében az erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson.
- A véghasználatok az erdei élőhelyek drasztikus és hosszú ideig tartó megváltoztatását jelentik. Ha a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás nem kivitelezhető, a visszahagyott területek segítik a erdei életközösségek fennmaradását, a felújuló erdő regenerálódását. Ezért az őshonos fafajú állományok véghasználatát során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet¹⁵

47/2014. (IV. 24.) VM rendelet a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról

Jászság erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2010.01.01.- 2019.12.31)
Következő tervezés éve a Szolnok-Jászsági körzetben: 2018.¹⁶

Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Megjegyzés
-----	-------------------------------------	------------

¹⁵ többségi magántulajdonbanlévő erdők esetében

¹⁶forrás: erdoterkep.nebih.gov.hu

E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	Őshonos állománnyá való átalakítás esetén; kivéve: cser és magyar kőris
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E52	Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	.Ha ezt az üzemmód lehetővé teszi
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű holtfa Az álló és fekvő holt faanyag a madárfajok táplálkozási és fészkelési lehetőségeit növeli, továbbá speciális mikro-élőhelyet jelent a korhadó anyagot lebontó életközösségek számára.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meg hagyása.	Odúköltő madárfajok szempontjából különösen a lábon száradt fák jelentenek fészkelési lehetőséget.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Az erdészeti hatósági nyilvántartásban

		szereplő meglévő utakon kívül. Fagyott talajon való közelítés lehetséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése.	
E38	Őshonos fajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Az érvényes erdőterv-rendelettel - 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet – összhangban.
E32	A táj- és termőhelyhonos fajú faállomány tarvágások véghasználatakor csak kisebb, legfeljebb 0,5 ha-os összefüggő vágásterület alkalmazása, egymástól minél távolabb, olyan módon, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg	A KMT területén törekedni kell a 0,25 hektárnál nem nagyobb vágásterületek kialakítására. A felújítás alatt álló területen részleges talaj-előkészítés, majd telepítés szükséges.
E52	Őshonos fajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása.	
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A **szarvasgomba-gyűjtés szabályozása** a fészkelő jelölő fajok védelme érdekében. A földalatti gombák gyűjtését, a gyűjtési időszakokat a 24/2012 (III. 19.) VM rendelet és vonatkozó melléklete szabályozza.

A problémák leginkább a gyűjtések ellenőrzésének hiányából, a nagy volumenű, komoly pusztítással járó „iparszerű” illegálisgyűjtésből adódhatnak.

Javasoljuk, hogy a Jászság KMT területén található szarvasgombás erdők esetén a téli szarvasgomba gyűjtésére november 1-től december 15-ig, a többi szarvasgomba-faj gyűjtésére pedig július 1-től kerülhessen sor. A fokozottan védett madárfajok (fekete gólya, parlagi sas, kerecsensólyom, stb.) fészkeinek háborítatlansága, illetve a madarak sikeres költése érdekében az erdőgazdálkodási tevékenységeknél előírt tér- és időbeli korlátozások figyelembe vétele javasolt a 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet *(a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról)* alapján.

Javasoljuk továbbá a gyűjtések fokozott ellenőrzése feltételeinek megteremtését.

(a) Kezelési egység kódja: KE 8

(b) Kezelési egység meghatározása: Élőhelyfejlesztés tanyahelyeken

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: Különböző állapotban lévő elhagyott tanyák, tanyahelyek az azt körülvevő fákkal, facsoportokkal, bokrosokkal.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A jelölő fajok szempontjából kiemelt jelentőségűek az eddig felsorolt kezelési egységekbe beékelődő mikroélőhelyekként számon tartott 'tanyahelyek': egykor lakott, ma elhagyott tanyák, romos épületekkel, falmaradványokkal. A tanyahelyek néhány tized ha (átlagban 0.3 ha) összkiterjedésű, művelésből kivett területek, bokrosokkal, fákkal, facsoportokkal. Az itt javasolt kezelési módok lehetővé teszik a Jászság KMT kiemelt jelölő fajai (parlagi sas, kerecsensólyom, szalakóta) fészkelő helyeinek hosszú távú megőrzését.

Hasonló kezelési javaslatokat tartunk célszerűnek a területen található (nem erdőtervezett) mezővédő fasorok, facsoportok, bokorsávok és egyéb fás-cserjés szegély-élőhelyek esetében, amelyek a tanyahelyekhez hasonlóan a kiemelt jelölőfajok fészkelési lehetőségeit, illetve táplálékbázisát biztosíthatják.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

A kezelési egységbe tartozó területekre kötelezően betartandó gazdálkodói előírások nincsenek érvényben.

Önkéntesen vállalható előírások

Előírás / javaslat	Megjegyzés
A területen fa és cserje kivágása nem javasolt, a mirigyes bálványfa kivételével	Fészkelésre alkalmas fák megőrzése a cél.
A területen lévő gyepfoltok megtartása, természetes vízháztartásuk megőrzése, visszaállítása	
Őshonos, tájba illő fa és cserjefajok telepítése, melyet minden esetben egyeztetni kell a természetvédelmi kezelővel	A tanyahelyeken sok esetben nem táj-, ill. őshonos, gyakran inváziós fa- és cserjefajok találhatók. Lehetőség szerint ezeket fokozatosan őshonos fajokkal javasolt kiváltani
Anyagnyerő gödrök megtartása	Talajvízzel és csapadékvízzel feltelve mikro-élőhely, itató, védett gerinces és gerinctelen fajok élőhelye.

3. 2. 2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

- Átfogó cél: Jászság MTÉT terület kijelölése, megfelelő zónák kijelölése az egyes fajok fészkelőhelyei, élőhely-preferenciái alapján (~zónásítás). Lásd még: 18. térkép, 3.3.1.2 fejezet.
- A Natura 2000 gyepterületeken kialakuló vízállások megtartását elősegítő vízi műtárgyak kiépítése, egyes esetekben a csatornák medrének betöltése (akár több szelvényben is), illetve megszüntetése az ökológiai vízkészlet biztosítása érdekében. Ezeket a beavatkozásokat minden esetben az illetékes vízügyi igazgatósággal egyeztetni kell.
- Őshonos, tájbaillo fa- és cserjefajokból álló, 0,5 ha-nál kisebb ligetek kialakítása a jelölő madárfajok megtelepedésének elősegítésére. A KE2, KE3 illetve a KE8 esetén.
- Önkormányzatok tulajdonában/kezelésében lévő utak szegélyeinek cserjésítése/fásítása.
- Középfeszültségű szabadvezetékek oszlopainak madárbaráttá tétele (szigetelőpapuccsal), egyesszakaszok kiváltása földkábelrel.
- Zárványszántók természetvédelmi vagyonkezelésbe vétele, visszagyepesítése, tervszerű kezelése – KE3 esetén
- A meglévő, de elhasználdott mesterséges odúk és költőládák újakra cserélése.

3. 2. 3. Fajvédelmi intézkedések

- Biztosítani a jelölő fajok költésének zavartalanságát, legfőképpen a kerecsensólyom és parlagi sas fészkek tekintetében. A soron következő erdőtervezésig, illetve erdőterv-rendelet hatályba lépéséig a 47/2014. (IV. 24.) VM rendeletben¹⁷ foglaltak az irányadóak.
- A parlagi sas, kerecsensólyom, kék vércse és szalakóta költésének elősegítése céljából, mesterséges fészkelő ládák, odúk kihelyezése, karbantartása az állomány fenntartása és növelése céljából, addig, amíg a természetes fészkelési lehetőségek helyre nem állnak. Ügyelni kell a fészkelésre alkalmas magányos fák, fasorok, facsoportok megóvására, ilyen élőhelyek rekonstrukciójára.
- A parlagi sas és a kerecsensólyom legfontosabb zsákmányállatainak (mezei nyúl, ürge, hörcsög, fácán állományainak megőrzése az élőhelyek fenntartásával, rekonstrukciójával. Ez elsősorban a gyepterületek megőrzését (legeltetéses, kisebb részt kaszálással történő hasznosítását), valamint a szegélyélőhelyek megőrzését és rekonstrukcióját jelenti.
- A ragadozó madarak közvetlen pusztulását okozó szándékolt vagy véletlen mérgezések, fészekpusztítások feltárása, kiiktatása.
- Szigetetlen középfeszültségű tartóoszlopok (mintegy 20%) szigetelése a vártamadarak, ragadozók, fehér gólya áramütésének elkerülése érdekében.

¹⁷47/2014. (IV. 24.) VM rendelet a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról

- A kék vércse védelme érdekében a vetési varjú állomány aktív védelme; mesterséges fészektelepek létesítése „nyestmentes” fészkelőládákkal, és ezek karbantartása; szoliter fészkelések esetén a szarkafészkek állagának megóvása. A meglévő fasorok, facsoportok megóvása, védelme (pl. illegális fakivágás ellen) szükséges.
- A mélyebb fekvésű szántóterületekről történő vízelvezetést, nádas foltok felszámolását mellőzni javasolt a barna rétihéja fészkelő helyek biztosításának céljából.

3. 2. 4. Kutatás, monitorozás

Kiemelt madárvédelmi jelentősége miatt a terület egyike a BirdLife International által nyilvántartott Fontos Madárélőhelynek (IBA). Ennek kapcsán a Jászság évtizedek óta a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület ragadozómadár-védelmi munkáinak egyik fókuszterülete, így a ragadozómadarak, illetve egyes kiemelt/közösségi jelentőségű fajok (kis őrgébics, szalakóta, stb.) állományairól évtizedes adatsorok állnak rendelkezésre.

Az egyéb állatcsoportok tekintetében a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területének keleti peremén található Jászság nem volt különösebben feltárt, bár az utóbbi években a figyelem és a kutatási intenzitás is növekedett.

A kutatási és monitoringtevékenységben jelentős előrelépést hoztak és hoznak az uniós finanszírozású természetvédelmi programok (LIFE, LIFE+), amelyek programterületei között a Jászság szerepel;

- HELICON – A parlagi sas védelme a Magyarországon – 2012-2016
- Parlagisas-védelem a Kárpát-medencében – 2002-2005
- A szalakóta védelme a Kárpát-medencében – 2014-2020
- A kék vércse védelme a Pannon régióban – 2006-2011

A nemzeti park-igazgatóság munkáját kiegészítve a fenti projektek lehetővé tették/teszik a jelölő fajok közül a parlagi sas, a kerecsensólyom, a kék vércse, a szalakóta és a kis őrgébics fészkelő, vonuló ill. telelőállományok folyamatos felmérését, nyomonkövetését.

Valamennyi LIFE program keretében felmérésre kerül a fajok élőhelyhasználata, táplálékbázisa, kiemelt táplálékállatainak állománya, az fészkelő/vonuló/telelő madárállományokat veszélyeztető tényezők köre.

A szalakóta LIFE+ során felmérésre kerül a terület feketeharkály- és zöldküllő-állománya a természetes odúk elérhetőségének vizsgálata keretében.

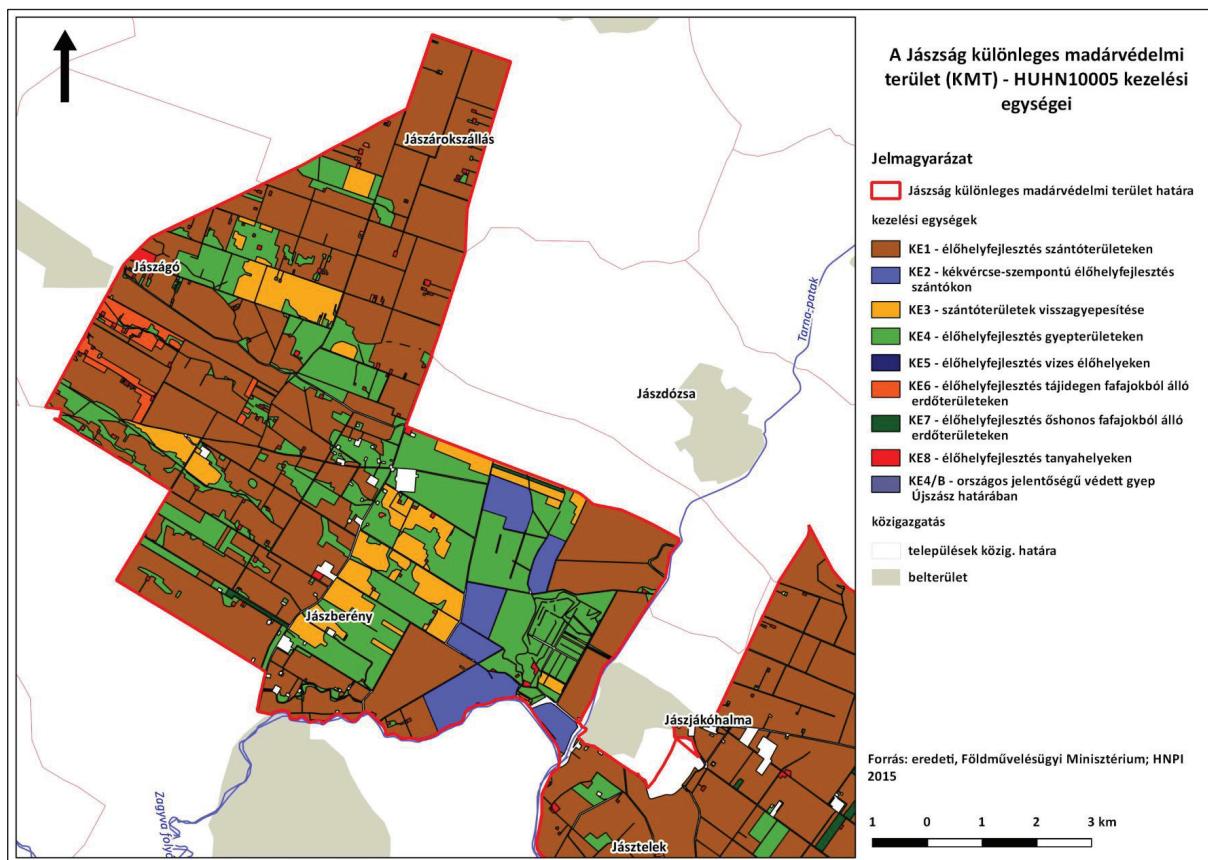
A jelölőfajok közül további vizsgálatok szükségesek az adathiányos ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*), továbbá a területen esetenként előforduló, de nem fészkelő túzok (*Otis tarda*) fészkelő, vonuló, ill. telelő állományainak, ezek élőhelyhasználatának felmérése érdekében.

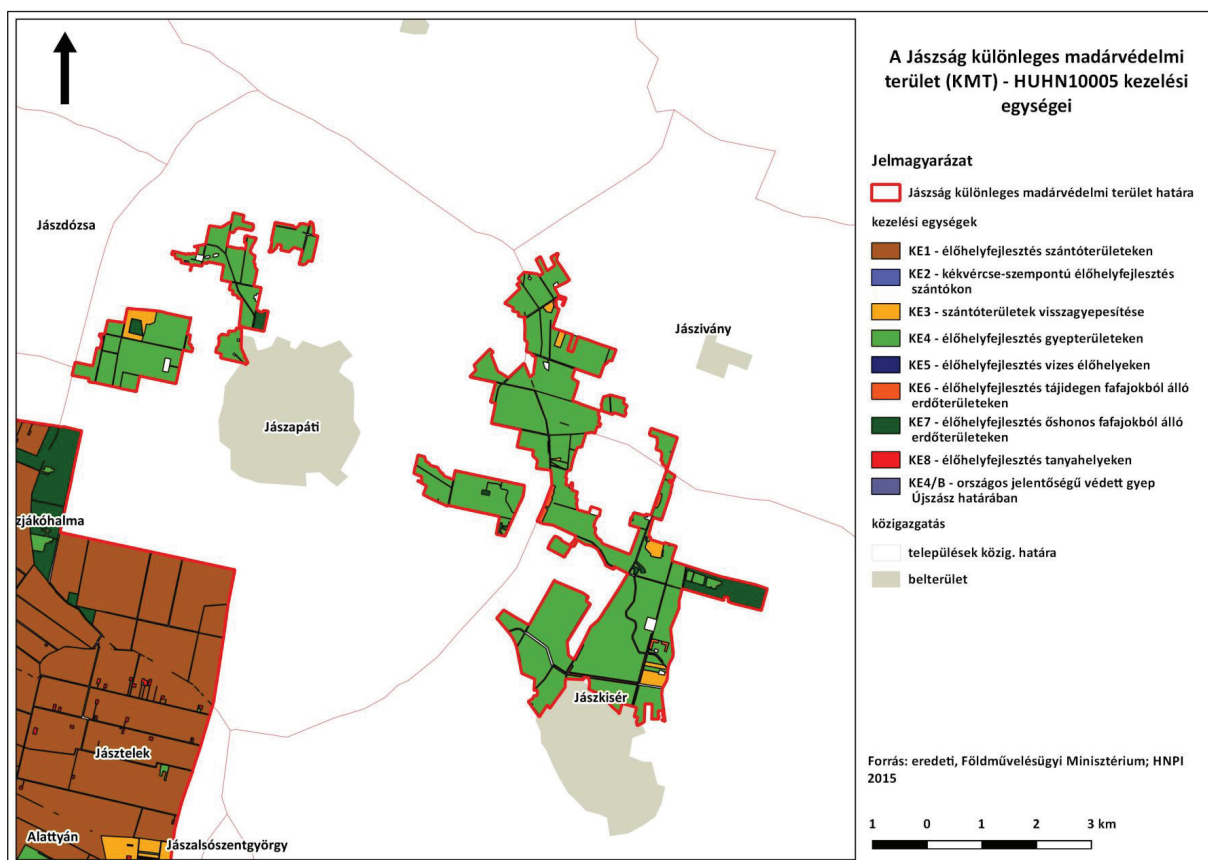
A jelölő értékek folyamatos nyomon követését, a fajok ritka- és telepesen fészkelő (RTM) protokoll szerinti, legalább 6 évente ismételt felmérése mellett a fajok szempontjából fontos élőhelyek (kis- és nagyparcellás szántók, gyepterületek, őshonos- és tájidegen erdők, fasorok, vizes élőhelyek) állapotának felmérése is javasolt 6-10 évente. Erre alkalmas módszer az adott élőhelyek fészkelő madárközösségének MMM módszer szerinti vizsgálata. A jelölő fajok területen való megőrzése szempontjából a táplálékállatok állományainak

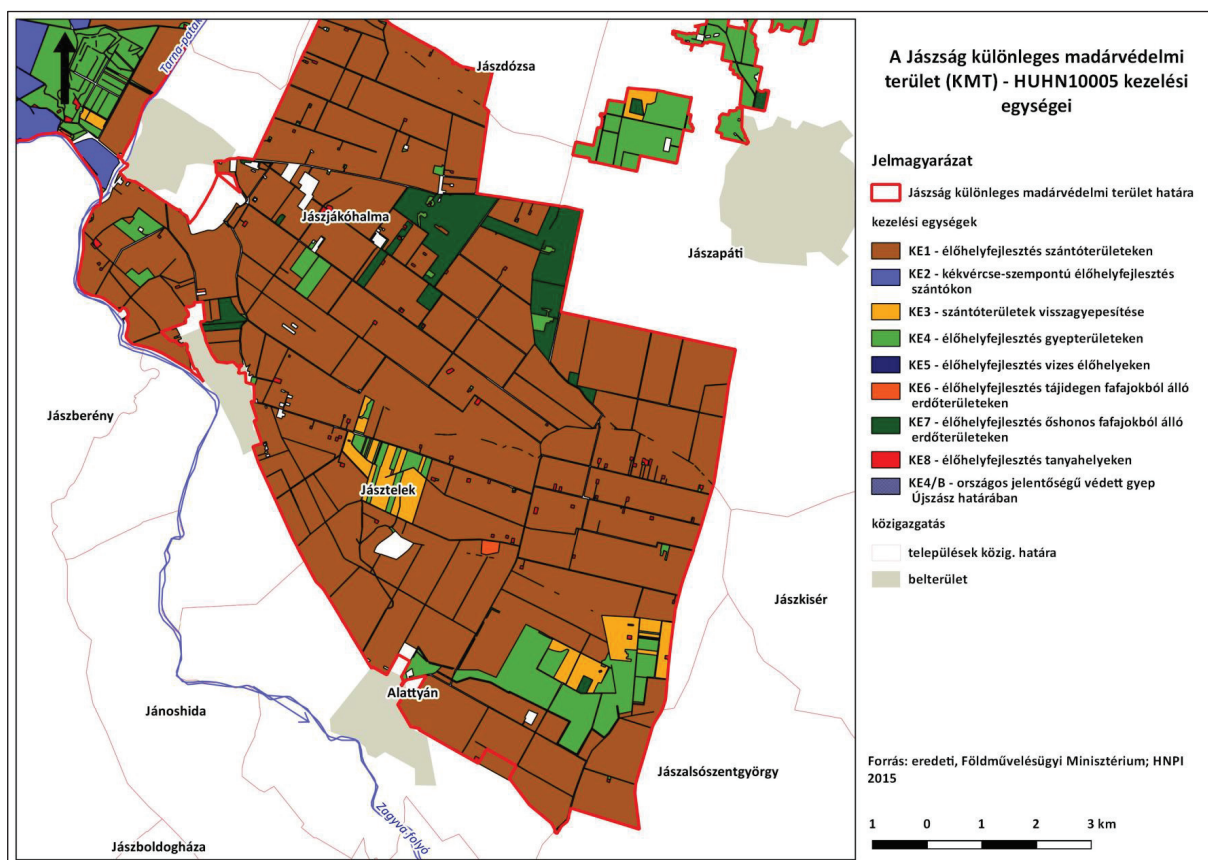
felmérése, a változások nyomon követése is fontos, és a jelölő fajok vizsgálatával együtt javasolt 6 évente elvégezni.

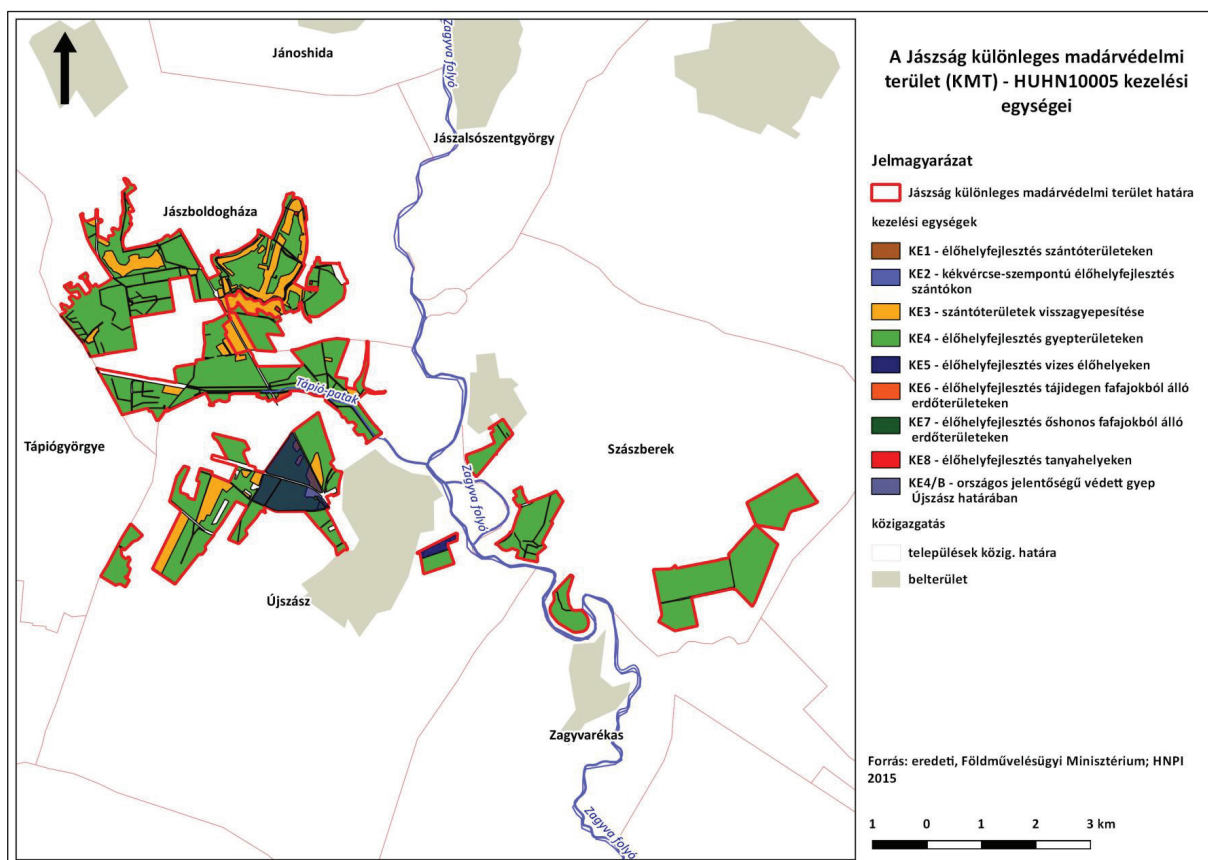
Szükséges továbbá a területen létesíteni tervezett szélérőműpark hatásainak folyamatos monitorozása és részletes elemzése.

3. 2. 5. Mellékletek– *A Jászság KMT kezelési egységei*

3. 3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A Jászság KMT területén – az Újszász határában található gyepterület, illetve az *ex lege* tó kivételével – országos jelentőségű védett természeti terület nem található. A védett területnek nem minősülő Natura 2000 területek esetében az alapvető szabályozási keretet a 275/2004 (X. 8.) Natura 2000 Korm. rendelet adja meg. A területek döntő többsége magántulajdonban van. A Borsóhalmi-legelő egy része esetében a tulajdonos/vagyonkezelő a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, itt a területhasználat részleteit az Igazgatóság határozza meg.

A Natura Korm. rendeletben foglaltaknál részletesebb kötelező földhasználati szabályok vonatkoznak Natura 2000 gyepterületekre. Ezeket a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet tartalmazza.

Erdőterületeken a Natura 2000 szempontokat jelenleg hatályos körzeti erdőterv, illetve az ez alapján készített üzemtervek tartalmazzák. További természetvédelemi szempontú előírások a következő, 2018-tól kezdődő tervezés során építhetők be az erdőtervekbe.

A 3.2 pontban leírt előírás-javaslatok a jelenleg érvényben lévő szabályozás alapján agrár-környezetgazdálkodási, illetve erdő-környezetvédelmi programok keretében, önkéntes vállalásként valósíthatók meg. Erről részletesebben a 3.3.1 fejezet számol be.

3. 3. 1 Agrártámogatások

3. 3. 1. 1 Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A Jászság KMT területének mintegy 90%-a tartozik a támogatható területek közé¹⁸, ez nagyságrendileg 18.500 ha-t jelent.

A Jászság KMT területén az egységes területalapú támogatáson (SAPS) felül az **agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (AKG)** közül jelenleg csak az ország egész területén igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009 (V. 14.) FVM-rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.¹⁹

A Natura 2000gyepterületekre vonatkozó kötelező előírásokat és kompenzációs kifizetéseket a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet, illetve a 128/2007 (X. 31.) FVM rendelet tartalmazza. Ennek alapján a Natura 2000 gyepeket a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) betartása mellett gyepként kell hasznosítani, amelyre évi 38 EUR/ha kompenzációs kifizetés vehető igénybe.

A Jászság KMT területének negyede, mintegy 5100 ha minősül kedvezőtelen adottságú területnek az 1257/1999/EK rendelet 20. cikk szerint. Az ilyen területeken való

¹⁸ forrás: www.mepar.hu

¹⁹ Az új AKG tervezése folyamatban van a Nemzeti Vidékfejlesztési Program keretén belül. Várhatóan 2016-tól nyílnak meg újra célprogramok, jelenleg (2015. január) nem pontosan ismert tartalommal.

gazdálkodáshoz az 25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet értelmében kompenzációs támogatás vehető igénybe – évente 10,94 EUR/ha.

Az igénylések a 2007-2013 közötti időszakban az alábbiak szerint alakultak. A táblázat a *kizárólag* a földterületek után járó alapszintű támogatással (SAPS) érintett területeket nem tartalmazza.

Jogcím	terület (ha)
AKG-II, KAT, Natura 2000, SAPS	460,25
AKG-II, KAT, SAPS	223,16
AKG-II, Natura 2000, SAPS	1161,81
AKG-II, SAPS	1818,48
AKG-II, SAPS, héjas gyümölcsök után járó támogatás	2,78
KAT, Natura 2000, SAPS	396,20
KAT, SAPS	18,30
Natura 2000, SAPS	1151,71
Végösszeg	5232,69

A többszörös jogcímek miatt az egyes jogcímek „tisztá” területe nehezebben állapítható meg - ezt az alábbi táblában külön feltüntettük.

Jogcím	terület (ha)
Natura 2000 kompenzáció	3169,97
AKG horizontális célprogramok kifizetés	3666,48
Kedvezőtlen adottságú területek támogatása (KAT)	1097,91
Egyéb	2,78

A Jászság KMT területén az AKG célprogram-kínálatából a horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási, ültetvényes és vizes élőhelyeken való gazdálkodáshoz kapcsolódó programok voltak elérhetők a 2007-2013 időszakra:

Szántóföldi növénytermesztés

1. integrált szántóföldi növénytermesztés (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is)
2. tanyás gazdálkodás célprogram (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is)
3. ökológiai szántóföldi növénytermesztés (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is) – átállás alatti (Áa) és átállt (Át) növénytermesztés esetén

Gyepgazdálkodás

10. extenzív gyepgazdálkodás
11. ökológiai gyepgazdálkodás

Ültetvényes gazdálkodás

16. integrált gyümölcs- és szőlőtermesztés

17. ökológiai gyümölcs- és szőlőtermesztés átállás alatti (Áa) és átállt (Át) ültetvénytermesztés esetén

18. hagyományos gyümölcstermesztés

Vizes élőhelyeken történő gazdálkodás

19. nádgazdálkodás

Az alábbi táblázat a jelzett időszakban valóban igénybe vett célprogramokat, illetve az egyes célprogramokba bevitt területek kiterjedését foglalja össze:

Jogcím	terület (ha)
1 – Integrált szántóföldi növénytermesztés célprogram	1755,31
2 – Tanyás gazdálkodás célprogram	13,53
3 – Ökológiai szántóföldi növénytermesztés	147,49
10 – Extenzív gyepgazdálkodás	1675,48
11 – Ökológiai gyepgazdálkodás	71,89
17 – Ökológiai gyümölcs- és szőlőtermesztés	2,78
Összesen	3666,48

A magánkézben levő Natura 2000 erdőterületekre a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján kapható kompenzációs támogatás az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha mértékben. Az igénylés mértéke nem ismert.

A terület erdeinek mintegyfele magántulajdon, ezeken a területek az **erdőkörnyezetvédelmi célprogramok** kifizetései igénybe vehetők a 124/2009 (IX. 24) FVM rendelet alapján. Az igénylés mértéke nem ismert.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan fölhasználati intézkedésekre, amelyek a gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, valamint hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez. Az igénylés mértéke nem ismert.

A támogatott intézkedések közül a Jászság KMT esetében különösen hasznosak a következők: sövénytelepítés, mezővédő fásítás, füves mezsgye telepítése, rovarteleltető bakhát létesítése, madárvédelmi berendezések létesítése.

3. 3. 1. 2 Javasolt agrártámogatási rendszer

Jászság MTÉT-javaslat – lásd: 18. térkép

A Jászság KMT gazdálkodási és földtulajdoni viszonyaira való tekintettel a terület természeti értékeinek megóvását, fenntartható védelmét egy, a KMT területét is magában foglaló *Jászság MTÉT-terület meghatározásával*, szakmailag jól alátámasztott, reális támogatású célprogramok és előírások megfogalmazásával és megfelelő területi lehatárolásokkal (zónásítással) látjuk megvalósíthatónak.

A Jászság, mint potenciális MTÉT-terület a 2004. évi átfogó MTÉT-konceptióban szerepel, a kijelölésére azonban nem került sor. Az MTÉT terület lehatárolásával és kihirdetésével a 2015-ös gazdálkodási évvel kezdődően a Jászság területen igénybe vehetők lennének a szántó- és gyepterületekre jelenleg is érvényben lévő célprogramok – a megfelelő módosítások és területi lehatárolások után.

A Jászság KMT legnagyobb arányban szántóterületekkel, kisebb mértékben gyepekkel borított élőhely. Legfőbb – közösségi jelentőségű – természeti értékei a szántókhoz, illetve gyepekhez, valamint a kisebb élőhelymozaikokhoz, szegélyekhez kötődő fajok. A Jászság MTÉT kijelölése, illetve az igénybe vehető kezelési előírások összeállítása jó lehetőség lenne a szántóföldi célprogramok szakmai és pénzügyi felülvizsgálatára.

A természetvédelmi célú agrártámogatások egyik távlati célja a Magyarország teljes területének mintegy felét kitevő szántóterületek természetességének növelése, így apróvad- illetve ragadozómadár-eltartó képességének megerősítése lehet, miként az a jelenleg érvényes élőhelyfejlesztési célkitűzésekben is megjelenik. Ennek kapcsán pedig egy általánosabb, horizontálisan igénybe vehető és egy fókuszáltabb, zonális szinten működő szántóföldi „apróvadás” célprogram kialakítása képzelhető el, a korábban ismertett előírások mentén.

A Jászság KMT-t magában foglaló, ám annál nagyobb, egységesebb területű MTÉT terület lehatárolása és a célprogramok beindítása lehetőséget biztosítana a KMT jelenlegi határain kívül fészkelő, jelentős természetvédelmi értéket képviselő ragadozómadár-fajok (parlagi sas, kerecsensólyom) és egyéb védett, ill. közösségi jelentőségű madárfajok teljesebb területi védelmére.

Ökológiai fókuszterületek

A Jászság KMT területén különösen fontos szerepet töltenek be a táblákba ékelődő tanyahelyek, mint mikroélőhelyek. A tulajdonviszonyok miatt ezek megőrzése a hagyományos agrártámogatási programok keretein belül nehezen valósítható meg. Ugyanakkor a jelenleg is zajló felvásárlások, tulajdonosváltások a tanyahelyek eltűnését vetítik előre.

Az ilyen, a terület ökológiai értékét nagymértékben növelő, ugyanakkor kevés aktív kezelést, beavatkozást igénylő élőhelyek megőrzésére a Közös Agrárpolitika jelenleg formálódó, az ún.

ökológiai jelentőségű területekre vonatkozó előírásai adhatnak lehetőséget. A szabályozás a 2015-2020-ig terjedő gazdálkodási időszakban kerül majd bevezetésre.

Az eddig megismerhető elképzelések szerint a gazdálkodó a szántóterületének 5%-át kitevő területen ökológiai jelentőségű területet kell kijelölnie. Az 5% területrészből beszámíthatók pl. a táblák szegélyében található fasorok, bokrosok, kisebb facsoportok, így a Jászság KMT szempontjából kiemelt fontosságú tanyahelyeken található fás sávok, táblaszegélyek is.

Hasonlóképpen az ökológiai fókuszterületek kötelező megőrzése biztosíthat lehetőséget a bokorsorok, fasorok, mezővédő erdősávok, facsoportok, egyéb értékes szegélyélőhelyek megővésére.

Ezek a természetközeli élőhelysávok nagymértékben növelik a terület ökológiai átjárhatóságát, komplexitását, fennmaradásuk az apróvad-fajok és a Jászság KMT jelölő madárfajai szempontjából egyaránt kulcsfontosságú!

3. 3. 3 Egyéb

A Natura 2000 hálózat, ill. a Jászság KMT fenntartási terv/ezés társadalmasításához javasolt kommunikációs eszközök (részletesebben lásd: 3.4)

- *Natura 2000 tájékoztató táblák kihelyezése*
- *Szakmai műhelymunka (workshop) a ragadozó madarak (különösen az egerészölyv) állományának értékeléséről a Jászság KMT területén*
- *A Natura 2000 támogatásokhoz kapcsolódó képzés ösztönzése és kiegészítése terület-specifikus információkkal*
- *Brosúrák: Mit tehet a mező- és erdőgazdálkodó és mit tehet a vadgazdálkodó a parlagi sas és egyéb ragadozó madarak védelme érdekében?*

3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3. 4. 1 Felhasznált kommunikációs eszközök²⁰

Interjúk helyi érintettekkel

A fenntartási terv elkészítésével párhuzamosan interjúk készültek a helyi érintettek egy szűkebb csoportjával, akik egyrészt tudomást szerezhettek arról, hogy fenntartási terv készül a területre, másrészt lehetőséget kaptak arra, hogy a természetvédelmi szempontokkal, jelenlegi előírásokkal kapcsolatos véleményüket elmondják, illetve javaslatokat tegyenek a gazdálkodás és természetvédelem összehangolására a tervezési területen. A javaslatok egy része beépült a terv első változatába.

Egyeztető fórum(ok) a fenntartási terv első változatának a megvitatására

Az eddig megtett tájékoztatási lépéseken túl fontos kommunikációs eszköz az egyeztető fórum. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat javasolhatnak. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.

A terv egyeztetési változatát postai úton küldtük meg az érintettek számára a fórumokat megelőzően. Az önkormányzatok képviselőit a kiértékelő levélben kértük arra, hogy a terv egyeztetési változatát függesszék ki. A fórum(ok)ra meghívást kaptak az érintett települések vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a Megyei Vadászkamara képviselői; a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászok, a helyi gazdaszövetkezetek és a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság képviselői.

A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve az MME, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és az Országos Vadászkamara, a SZIE Vadvilág Megőrzési Intézet munkatársai vettek részt az egyeztető fórumokon. A fórumokat Környezeti Társadalomkutatók Csoportja (ESSRG) vezette, amely az elhangzottakról jegyzőkönyvet készített, s azt átadta a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második, illetve végleges változatába. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is.

A tervezési terület nagysága és jellege alapján két fórum megtartását tartottuk szükségesnek.

- 2013. május 10. Jászfákóhalma, Béke Vadásztársaság vadászháza – 38 résztvevő
- 2013. június 10. Jászfákóhalma, Béke Vadásztársaság vadászháza – 23 résztvevő

A május 10-i fórumra valamennyi érintett magánszemély és szervezet meghívást kapott, így valamennyi területhasználó csoport: a mezőgazdálkodók, erdőgazdálkodók, vízügy és vadgazdálkodók, továbbá a természetvédelem képviseltette magát.

²⁰ez a pont A Jászság SPA fenntartási tervének részvételi tervezését és kommunikációját megalapozó tanulmány felhasználásával készült – Fabók, V., Kalóczkai, Á., Kovács, E. - Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG) – 2013

Az írásbeli visszajelzések és a fórum tapasztalatai azt mutatták, hogy az erdő- és vízgazdálkodási kérdések véglegesítésére szűkebb szakmai körben folytatott egyeztetések elegendők, ám a mező- és vadgazdálkodás szempontrendszerének összehangolása érdekében további, szélesebb körű egyeztetés szükséges. Ennek nyomán került sor a második egyeztető fórumra június 10-én.

A második tervváltozat véleményezése

Az írásbeli visszajelzések, az erdészettel és a vízüggyel folytatott egyeztetések, valamint a fórumokon elhangzott javaslatok összegzése, illetve a tervezetbe való beépítése után a második tervváltozat írásbeli véleményezésére is lehetőséget kaptak az érintettek. A második tervváltozat, az elsőhöz hasonlóan, a projekt honlapjára került feltöltésre (imperialeagle.hu). Visszajelzésre postán és e-mailben volt lehetőség.

A fentiekén kívül további, kiegészítő kommunikációs formák is javasoltak a Natura 2000 hálózattal, illetve a fenntartási tervekkel kapcsolatos alapos tájékoztatás érdekében:

Natura 2000 tájékoztató táblák kihelyezése

Az interjúk alapján hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a Jászság KMT különböző pontjain (településeken és a földeken, több gazdálkodó területének határán), amelyből a gazdálkodók megismerhetik a madárvédelmi és természetmegőrzési területek kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

Szakmai műhelymunka (workshop) a ragadozó madarak (különösen az egerészölyv) állományának értékeléséről a Jászság KMT területén

Az interjúk azt mutatták, hogy a ragadozó madarak állományának nagyságáról és annak fenntartásának jogosságáról megoszlanak a vélemények. Egy célzott műhelyvita szervezése természetvédelmi szakemberek, madarászok, kutatók és gazdálkodók (mező-, erdő- és vadgazdálkodók) részvételével megfelelő fórumot biztosítana az állományadatok megosztására, a természetvédelmi szempontok bemutatására, illetve az ökológiai összefüggések megvitatására.

A Natura 2000 támogatásokhoz kapcsolódó képzés ösztönzése és kiegészítése terület-specifikus információkkal

A Natura 2000 gyeptámogatásokhoz kapcsolódó képzés jó lehetőséget adhat arra, hogy a Jászság KMT-re vonatkozó specifikus információk is eljussanak a gazdálkodókhoz. A parlagi sas és egyéb ragadozó madarak védelme, valamint a fenntartási terv tartalma is része lehet a felkészítésnek. A téma jellegére való tekintettel olyan képzést javaslunk, amely a hagyományosnál interaktívabb, lehetőséget ad a résztvevőknek kérdések feltevésére, problémák felvetésére, a saját tapasztalataik megosztására is. Célszerű több szemléltetőeszközt, képeket és térképeket is alkalmazni a jobb megértés elősegítése céljából. Érdemes lenne megkeresni a képzésért felelős szervet (jelenleg: Nemzeti

Agrárgazdasági Kamara), hogy a projekt eredményei és az elkészülő fenntartási terv így is hasznosulhassanak.

Brosúrák: Mit tehet a mező- és erdőgazdálkodó és mit tehet a vadgazdálkodó a parlagi sas és egyéb ragadozó madarak védelme érdekében?

A mező-, erdő- és vadgazdálkodókban sokszor nem tudatosul a parlagi sas és más ragadozó madarak szerepe az ökológiai rendszerben, illetve sok a téves információ a károkozásukról. Az érintett gazdálkodói csoportoknak célzottan összeállított kis ismertetőik segíthetnek abban, hogy ezek a hibás elképzelések megszűnjenek, és a vadászok ne tekintsék ellenségnek a ragadozó madarat, s mindegyik csoport megértse, miért fontos a ragadozó madarak védelme, és hogyan tudják azt segíteni. A fontosabb madárfajokról, élő- és táplálkozó helyükről, valamint a tápláléklánc összefüggéseiről adott ismeretek mellett érdemes javaslatokat adni a ragadozó madarak, valamint a táplálkozó- és élőhelyeik megőrzését szolgáló, egyszerűen kivitelezhető tevékenységekre is.

3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei

A Jászság KMT Natura 2000 területtel érintett települések polgármesterei (Alattyán, Jászágó, Jászsós-szentgyörgy, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászberény, Jászboldogháza, Jászdózsa, Jászivány, Jászfákóhalma, Jászkisér, Jásztelek, Szászberek, Újszász) – interjú: összesen 2 fő.

- jelentősebb helyi gazdálkodók (interjú: összesen 7 fő),
- a KMT területével átfedő vadgazdálkodási egységeken működő vadásztársaságok képviselői (Jászfényszaru Vadásztársaság, Kossuth 2006 Zrt., Jászágói Földtulajdonosok Közössége; Papp-Agro Kft., Lehel Vadásztársaság, Tarnamenti 2000 Mg. Zrt., Jászapáti 2000 Mg. Zrt., Béke Vadásztársaság, Úttörő Vadásztársaság, Aranykalász Vadásztársaság, Boldogházi Földtulajdonosok Közössége, Újszászi Földtulajdonosi Vadászati Közösség, Béke Mg. Szövetkezet, Hunor Vadásztársaság)
- társaságok részletesen lásd: megalapozó tanulmány, 1.3.3.3 – interjú: összesen 5 fő
- falugazdászok (interjú: 2 fő),
- társadalmi szervezetek: MME helyi szervezetének képviselője (interjú: 1 fő), HNPI (interjú: 1 fő)
- Megyei Vadászkamara – (interjú: 1 fő)
- a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság képviselője – összesen 1 fő; levélben + fórumon, illetve külön egyeztetés során,
- a Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség képviselője. Levélben került értesítésre. Interjú nem készült.

3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A terv egyeztetésre került az helyi hatósági és kezelő szervezetekkel is: így az illetékes vízügyi és környezetvédelmi hatósággal, a megyei kormányhivatal illetékeseivel, valamint a HELICON LIFE projektben partnerként szereplő Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal.

Észrevételtette	A legfontosabb észrevételek összefoglaló ismertetése	Beépítésre került-e a tervbe?	Ha nem – indoklás, ha igen - hova került beépítésre
Hortobágyi	A teljes dokumentumot érintő,	igen	

Nemzeti Park Igazgatóság	részletes hiba- és javaslatlista		
Magashatár Erdőgazdasági Szövetkezet	Védett ragadozómadár-fajok (pl. rétisas) apróvadban okozott kártétele; erdőgazdálkodási korlátozások (védett fajok fészkelése miatt) túl szigorúak tájidegen fafaj lecserélése fokozatosan történjen	részben igen	A védett madárfajok okozta apróvad-vesztés az élőhelyfejlesztésekkel lehetséges kompenzálni – ilyen szerepel a tervben – lásd pl. SZ71-SZ73 szántóföldi előírás-javaslatok. A tájidegen fafajból álló erdőkre vonatkozó javaslat beépült az érintett KE javaslatsorába (KE 6).
Papp Agro Kft.	A mezőgazdálkodást érintő előírás-javaslatokban minél nagyobb rugalmasság legyen (vegyszerezés, kaszálás időpontja, kaszálatlan terület kialakítása), „kompromisszumos, ésszerű elvárásokat, nem diktátum-szerű előírásokat”.	részben igen	A természetvédelmi célkitűzésekkel összhangba nem hozható javaslatokat (vegyszerezés, légi vegyszer-kijuttatás, korai kaszálás) nem tudtuk elfogadni. A rugalmasságra való igényt (pl. lucerna betakarítási időpont korábbra hozása a kaszálatlan terület arányának növelésével) fontos szempontként vettük figyelembe – lásd pl. KE 1 megjegyzések és kiegészítő javaslatok.
NEFAG Zrt	részletes javaslatok az erdőgazdálkodási előírásokhoz	igen	Személyes egyeztetés során kompromisszumos javaslatok kerültek kidolgozásra, amelyek beépültek a vonatkozó kezelési egységek alá (KE 6, KE 7).
Közép-Tisza-völgyi Vízügyi Igazgatóság	vízvezetés kontra vízmegtartás; Jászági-főcsatorna Zagyvai-ág meghosszabbítás	részben	A vonatkozó terveket (pl. csatorna meghosszabbítás) beépítettük a 3.1. fejezet vízgazdálkodás részébe.